

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének 1958. június 20-án,
du. 16 órakor tartott VI.sz. üléséről.

Jelen voltak: Ligeti Lajos alelnök, Erdei Ferenc főtítkár,
Erdey-Gruz Tibor elnökségi tag,
Sótér István, Szabó Imre, Hajós György, Gömöri Pál
Geleji Sándor, Erdey László osztálytitkárok, Mócsy
János osztálytitkárhelyettes,
Manninger Rezső, Maucha Rezső, Mihailich Gyözé,
Schulek Elemér, az Elnökség tiszteletbeli tagjai.

Kimentette magát: Rusznyák István elnök, Fogarasi Béla és Gombás
Pál alelnökök, Bognár Géza és Major Máté akadé-
miai titkárok, Lukács György, Novobáztzy Károly
elnökségi tagok, Somos András osztálytitkár.

Külföldön tartózkodik: Jánossy Lajos akadémiai titkár.

Meghívott valamennyi napirendi ponthoz: Trencsényi-Waldapfel Imre
akadémikus, a Magyar Tudomány főszerkesztője,
Tótkés Ottó az Elnökségi Titkárság vezetője,
Antal Jánosné az Elnökségi Titkárság munkatársa,
Siklós Tivadar az Akadémia Hivatala MSzMP Szervezetének
titkára.

Meghívott 3./ napirendi ponthoz: Bernát György, az Akadémiai Kiadó
igazgatója, Szabó Zoltán lev.tag, a KFB tagja, Erdélyi
Elekne, a KFB főelőadója.

- . - . -

N a p i r e n d :

- I./ Beszámoló a mult ülés határozatainak végrehajtásáról és
az Akadémia munkájáról a mult ülés óta eltelt időszakban.
Előadó: Erdei Ferenc főtítkár.
- II./ Az 1958 évi Nagygyűlés előkészítése.
Előadó: Erdei Ferenc főtítkár.
- III./ A KFB előterjesztései:
- a./ Javaslat az Akadémiai Kiadó kiadásában megjelenő folyó-
iratok periodikus megjelentetésére.
 - b./ Javaslat a kiadványok értékelésének elvi és gyakorlati
módozataira.
 - c./ Javaslat az I. és III. Osztály távlati tervének módo-
sítására.
- Előadó: Szabó Zoltán lev.tag, a KFB tagja.

IV. A Magyar Tudományos Akadémia és a Kínai Tudományos Akadémia között megkötött egyezmény jóváhagyása.

Előadó: Erdei Ferenc főtitkár.

V. Az Akadémia Elnökségének 1958. II.félévi munkaterve.

Előadó: Erdei Ferenc főtitkár.

VI. Egyebek.

- . - . -

Ligeti Lajos alelnök üdvözli az Elnökség megjelent tagjait és az ülést megnyitja.

A jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Sötér István és Törő Imre osztálytitkárokat.

- . - . -

I.

Beszámoló a múlt ülés határozatainak végrehajtásáról és az Akadémia munkájáról a múlt ülés óta eltelt időszakban.

Erdei Ferenc főtitkár bejelenti, hogy

- a./ az Elnökség által javasolt Tudományos és Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete létesítésének ügyében Major Máté akadémiai titkár tárgyalta a Szakszervezetek Országos Tanácsával, a Közalkalmazottak és a Pedagógusok Szakszervezetével. A tárgyalások alapján egyhangulag az az álláspont alakult ki, hogy nem értenek egyet a Tudományos és Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete felállításával.
- b./ A Kibernetikai Kutató Csoport munkásságának felülvizsgálatára kiküldött Bizottság elkészítette jelentését és a következő javaslatot terjesztette elő:
 - 1./ A Kibernetikai Kutató Csoport egy második számológép építésével ne foglalkozzék.
 - 2./ A Csoport készítsen távlati tervet és azt a Tudományos Tanács vitassa meg.
 - 3./ A távlati tervben első helyen a műszaki automatizálás és vezérlés problémái szerepeljenek.
 - 4./ A terv foglalkozzék a felszabadult munkaerők elhelyezésének kérdésével.
 - 5./ A külföldi szakirodalmat a Csoport tartsa nyilván.

A jelentésben foglalt javaslatokat a szűk Elnökség megtárgyalta és jóváhagyta.

Szűk Elnökség foglalkozott a Kibernetikai Kutató Csoport akadémiai irányításának szervezeti formájával is és úgy határozott, hogy

- 1./ A Kibernetikai Kutató Csoport irányítását a jövőben a Tudományos Tanácsként működő Elnökségi Bizottság lássa el, az a Bizottság, amelyik a Csoport munkáját is felülvizsgálta. Az irányítással járó operatív feladatokat az ezzel megbízott akadémiai titkár végezze.
A Bizottság elnöke a szakmai adminisztratív feladatok ellátásával a Hivatal egyik dolgozóját bizza meg.
 - 2./ A Csoport költségvetése az Akadémia költségvetésén belül külön címként szerepeljen.
 - 3./ A Kibernetikai Kutató Csoporttal kapcsolatos gazdasági jellegű akadémiai feladatokat a Gazdasági Titkárság közvetlenül lássa el.
- c./ Az Akadémia Elnöksége-f.év április 11-én tartott ülésének határozata értelmében - egy orvostudományi tudományos egyesület létesítése céljából átíráttal fordult az egészségügyi miniszterhez. Az egészségügyi miniszter a javaslattal egyetért és a Magyar Orvosok Tudományos Egyesületeinek Szövetsége a közel jövőben meg fog alakulni.
- d./ Az Elnökség f.év április 11-én tartott ülésén úgy határozott, hogy az Akadémia Elnöksége ideiglenesen lépjen be a Tudományos Munkások Világszövetsége tagjai közé.
Szűk Elnökség e kérdéssel foglalkozott és elvi okoknál fogva nem javasolja a belépést, mivel a Tudományos Munkások Világszövetségének általában társadalmi szervek és egyesületek a tagjai.

Törő Imre csoporttitkár javasolja, hogy a Tudományos Munkások Világszövetségének olyan szerv ill. egyesület legyen Magyarország részéről a tagja, amelyik több tudományágat foglal magában.

Erdey-Gruz Tibor elnökségi tag helyesnek tartaná, ha a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségén kívül még egy egyesület is tagja lenne a Világszövetségnek.

- e./ Az Akadémia Elnöksége egy korábbi ülésén hozzájárult ahhoz, hogy a Bartók Fesztivál rendezése az Akadémia égisze alatt történjék.

Az I.Osztály bejelentette, hogy a Bartók Fesztivál rendezése nem kerül megvalósításra, viszont javasolja a Mozart ünnepséghez hasonló rendezvény megtartását a Haydn évvel kapcsolatban.

H a t á r o z a t :

- 1./ Elnökség a Főtitkár beszámolóját tudomásul veszi.
- 2./ Elnökség úgy határoz, hogy a Tudományos Munkások Világszövetségének a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségén kívül még egy egyesület legyen a tagja.

Felelős: Hevesi Gyula akadémiai titkár.

- 3./ Elnökség a Haydn-ünnepség rendezésével elvileg - függetlenül az anyagi kihatásoktól - egyetért,

Felelős: Erdői Ferenc főtitkár.

II.

Az 1958 évi Nagygyűlés előkészítése.

Erdei Ferenc főtitkár bejelenti, hogy az 1958 évi Nagygyűlés előkészítésével kapcsolatosan olyan problémák vannak, amelyekkel az Elnökségnek foglalkoznia kell

A Nagygyűlés megtartására 1958-ban az októberi időpontot javasolja, 1959-ben május hónapot és az elkövetkező évben azután megvalósulhat a korábbi, februári vagy márciusi időpont.

Az előkészítést javasolja azonnal megindítani és a szeptemberi elnökségi ülés elé terjeszteni.

Felmerül bizonyos alapszabálmódosítás szüksége is:

a./ a szűkebb elnökség precízebb meghatározása,

b./ az osztályokon osztálytitkárhelyettesek beállítása.

1958-ban lejár az Elnökség tagjainak madátuma is, ezért választást kell tartani.

1957 évben nem történt új tagok választása, 1958-ban ez is fontos kérdés.

A Nagygyűlés osztály rendezvényeinél nincs probléma. Központi előadás tartására csak a IV. és II. Osztály részéről érkezett javaslat. A IV. Osztály a következő témát vetette fel: "A magyar tudományos kutatás helyzete és fejlesztésének főbb problémái". A II. Osztály javasolja, hogy a társadalomtudományok és a filozófia köréből kellene egy elvi, világnézeti témát magas színvonalon a Nagygyűlés elé hozni esetleg a következő címmel:

"A marxizmus és revizionizmus harca a tudományban".

Amennyiben az Elnökség úgy döntene, hogy a IV. Osztály által javasolt előadást a főtitkár tartsa meg, akkor az évi beszámolót az 1957 évihez hasonlóan az elnöknek kellene előadni. A központi előadás anyagát, mint kollektív témát, javasolja főtitkár a szeptemberi elnökségi ülés elé terjeszteni.

H a t á r o z a t :

- 1./ Elnökség úgy határoz, hogy az 1958 évi Nagygyűlés október hónap folyamán kerüljön megrendezésre.

A pontos időpontot szűk elnökség mielőbb határozza meg és közölje az osztályokkal.

- 2./ Az 1958 évi Nagygyűlés előkészítéséről a Főtitkár gondoskodjék és az 1958 szeptemberi elnökségi ülésen terjessze elő.

Felelős: Erdei Ferenc főtitkár

III.

Javaslat az Akadémiai Kiadó kiadásában megjelenő folyóiratok periodikus megjelentetésére.

Szabó Zoltán levelező tag Elnökség elé terjeszti a Könyv-és Folyóiratkiadó Bizottság javaslatát az Akadémiai Kiadó kiadásában megjelenő folyóiratok periodikus megjelentetésére.

Erdey-Gruz Tibor elnökségi tag a III. fejezet "Megjegyzés" rovatában szereplő átfutási időket túl hosszúnak tartja.

Bernát György, az Akadémiai Kiadó igazgatója hangsúlyozza, hogy a javaslat a folyóiratok periodicitásának biztosítása céljából került Elnökség elé.

Szabó Imre osztálytitkár rámutat arra, hogy a 2 1/2 hónapos átfutási határidőt csak az Actáknál lehet elfogadni, a folyóiratoknál nem. Ebből a szempontból a humán és társadalomtudományi folyóiratokat teljesen külön kellene választani. A társadalomtudományi folyóiratok megjelentetési időpontját meg kell gyorsítani vagy esetleg egyes folyóiratokat gyakrabban kell kiadni.

Szabó Imre osztálytitkár javasolja, hogy az Elnökség a Könyv-és Folyóiratkiadó Bizottság előterjesztését azzal a kiegészítéssel fogadja el, hogy az I. és II. Osztály folyóiratainak szerkesztőségei az Akadémiai Kiadóval kedvezőbb időpontokban külön állapodjanak meg és a külön megállapodásokat hozzák Elnökség elé.

Ligeti Lajos alelnök a lapzárta komoly megszerzésére hívja fel a figyelmet.

Bernát György, az Akadémiai Kiadó igazgatója megjegyzi, hogy az akadémiai folyóiratok száma 69-re emelkedett. A nehézséget az okozza, hogy a kéziratokat nagyon hullámosan kapják meg.

Szabó Imre osztálytitkár a kéziratok beadására határidőt javasol megállapítani.

H a t á r o z a t :

Elnökség a Könyv-és Folyóiratkiadó Bizottság előterjesztését az Akadémiai Kiadó kiadásában megjelenő folyóiratok periodikus megjelentetésére a következő kiegészítésekkel fogadja el:

- 1./ Az előterjesztés I. fejezete kiegészítendő azzal, hogy az egyes folyóirat szerkesztőségei a kéziratok beadásának határidejében az Akadémiai Kiadóval állapodjanak meg.
- 2./ A III. fejezet 2./ pontja kiegészítendő azzal, hogy a szerkesztőségek és az Akadémiai Kiadó egyes folyóiratok esetében rövidebb átfutási időben is megállapodhatnak, különösen vonatkozik ez a társadalomtudományi folyóiratokra.

Felelős: Csűrös Zoltán, a KFB titkára.

Javaslat az akadémiai kiadványok értékelésének elvi és gyakorlati módozataira.

Szabó Zoltán lev. tag Elnökség elé terjeszti a Könyv-és Folyóiratkiadó Bizottság javaslatát az akadémiai kiadványok értékelésének elvi és gyakorlati módozataira.

Trencsényi-Waldapfel Imre akadémikus, a Magyar Tudomány főszerkesztője helyesnek tartaná a nemzetközi visszhang mellett a hazai visszhangot is regisztrálni. Ebben a munkában az osztályok segítsék a Kiadót, gyűjtsék be a kutatóktól a hazai visszhangot.

Trencsényi Waldapfel akadémikus a javaslat 4./ pontjában foglaltakat aggályosnak tartja. Az akadémiai folyóiratoknak inkább érdemi bírálatát kellene közölni, mint regisztráló kommunikét. Ismertetési kötelezettség helyett javasolja határozattá emelni, hogy az akadémiai bizottságok könyv-és folyóirat vitákat rendezzenek.

Szabó Zoltán lev. tag: A Könyv-és Folyóiratkiadó Bizottság legutóbbi ülésén megállapította, hogy a kiadványok értékelésének elvi és gyakorlati módozataira csak bizonyos általános előírásokat lehet előre leszögezni s majd a gyakorlat fogja megmutatni; hogy melyek azok a lehetőségek, amelyeket ki lehet majd alakítani. A maga részéről a könyv-és folyóirat vitaankétek megszervezését hasznosnak tartja.

H a t á r o z a t :

Elnökség a Könyv-és Folyóiratkiadó Bizottság előterjesztését a kiadványok értékelésének elvi és gyakorlati módozataira a következő kiegészítésekkel hagyja jóvá:

- 1./ I. fejezet 3./ pontja helyesen a következőképen szöjljon: .
"A megjelent kiadványok hazai és nemzetközi visszhangja".
- 2./ I. fejezet 4. pontja helyesen a következő
"Az Akadémiai Kiadó kiadásában megjelenő folyóiratok szerkesztőségei lehetőség szerint az Akadémia kiadásában megjelent könyvekről - a megjelenéstől számított egy éven belül - közöljenek ismertetést."
- 3./ A II. fejezet kiegészítendő azzal, hogy a vélemény kialakításához könyv-és folyóiratviták rendezése ajánlatos.

Felelős: Csürös Zoltán, a KFB titkára és az
Osztálytitkárok.

Javaslat az Akadémia I. és III.Osztálya távlati tervének módosítására.

Szabó Zoltán lev.tag Elnökség elé terjeszti a Könyv-és Folyóiratkiadó Bizottság javaslatát az Akadémia I. és III.Osztálya távlati tervének módosítására.

H a t á r o z a t :

Elnökség a Könyv-és Folyóiratkiadó Bizottság javaslatát az Akadémia I. és III.Osztálya távlati tervének módosítására az előterjesztés értelmében jóváhagyja.

Felelős: Csürös Zoltán akadémikus,
a KFB titkára.

- . - . -

IV.

Egyezmény a Magyar Tudományos Akadémia és a Kínai Tudományos Akadémia közötti tudományos együttműködésről.

Erdei Ferenc főtitkár jóváhagyásra Elnökség elé terjeszti a Magyar Tudományos Akadémia és a Kínai Tudományos Akadémia közötti tudományos együttműködési egyezményt.

Kiemeli, hogy az egyezmény megkötésére vezetése alatt Kinában járt delegációt rendkívüli barátsággal, udvariassággal és figyelmességgel fogadták. A Kínai Tudományos Akadémia javaslatára az egyezményt nem három évre, hanem öt évre kötötték. Az 1958 évi munkatervet mindjárt kialakították, a következő évit pedig majd Budapesten alakítják ki, november vagy december hónapra meghívták a kínaiakat.

H a t á r o z a t :

Elnökség a Magyar Tudományos Akadémia és a Kínai Tudományos Akadémia között létrejött tudományos együttműködési egyezményt jóváhagyja és erről az egyezmény 5 §-a alapján a Kínai Tudományos Akadémia Elnökségét értesíti.

Felelős: Jánossy Lajos akadémiai titkár

- . - . -

V.

Javaslat az Elnökség 1958 II.félévi munkatervére.

Erdei Ferenc főtitkár Elnökség elé terjeszti az 1958.II.félévi munkatervet.

H a t á r o z a t :

Elnökség az előterjesztett 1958.II.félévi munkatervet a következő módosításokkal hagyja jóvá:

- 1./ A szeptember ülés 1./ pontja helyesen a következőképpen szóljon:

Az elnökségi beszámoló tézisei és a nagygyűlés előkészítésének egyéb kérdései.

- 2./ Az októberi ülés napirendjének 2./ és 3./ pontja törölendő és helyette az 1./ pont helyesen a következő:

Az Elnökség beszámolójának megvitatása és a nagygyűlés előkészítésének egyéb kérdései.

- 3./ Az októberi ülés negyedik napirendjének d./ pontja helyesen a következő:

Beszámoló az I. és II. Osztály könyv-és folyóiratkiadási tevékenységéről.

Felelős: Erdei Ferenc főtitkár

- . - . -

VI.

Az 1958 évi akadémiai kutatási terv elkészítésének kérdése.

Erdei Ferenc főtitkár: Az Akadémia Elnöksége 1956.szeptember 29-i határozatával megállapította az Akadémia kutatási tervének és jóváhagyásának rendjét. A határozat lényege az volt, hogy bizonyos témákat ki kell emelni és ezekkel az Elnökség foglalkozzék, a többivel pedig az osztályok, illetőleg a hozzájuk tartozó intézetek. 1957 évben ennek a határozatnak a realizálása elmaradt, 1958 évben pedig későn kezdtünk hozzá.

Erdei Ferenc főtitkár ~~Elveti~~, hogy észszerű lenne-e most június hó után a folyó évre szóló tervet határozatként leszögezni. Véleménye szerint nem helyes, de mégis informatív jelleggel el kellene készíteni.

H a t á r o z a t :

Elnökség felkéri a Főtitkárt, szerkessze meg 1958. június végére az Akadémia 1958 évi kutatási tervét. A tervet szűk elnökség vizsgálja meg és küldje szét az osztályoknak.

Felelős: Erdei Ferenc főtitkár

- . - . -

Akadémiai rendes tagok székfoglaló-tartásának kérdése.

Erdei Ferenc főtitkár kívánatosnak tartja, hogy az Elnökség határozatban szögezze le, kiknek kell és hányszor székfoglalót tartani.

Megemlíti, hogy Ratkovszky Ferenc akadémikus több ízben felszólítást kapott, tartsa meg rendes tagsági székfoglalóját. Ratkovszky akadémikus álláspontja szerint azonban, ha levelező tagból rendes taggá választanak valakit, annak másodsor nem kell székfoglalót tartani.

H a t á r o z a t :

Elnökség határozatként kimondja, hogy a megválasztott rendes tagoknak újból akadémiai székfoglalót kell tartani.

- . - . -

Külföldi meghívások kérdése.

Erdei Ferenc főtitkár bejelenti, hogy 1958 évre egy hetet számítva 107 külföldi vendéglátásra maradt keret. Szűk elnökség körében az a vélemény alakult ki, hogy ezt a keretet heti egységben osszák szét az osztályok között.

H a t á r o z a t :

Elnökség úgy határoz, hogy a külföldi tudósok meghívására fennálló 1958 évi keretet az alábbi részletezés szerint osztja fel:

I. Osztály	: : : : : : :	10 hét
II. "	: : : : : : :	10 "
III. "	: : : : : : :	10 "
IV. "	: : : : : : :	14 "
V. "	: : : : : : :	14 "
VI. "	: : : : : : :	16 "
VII. "	: : : : : : :	10 "
Biológiai Csoport	10 "

Ezen kereten belül az osztályvezetőségek döntsék el, hogy kiket kívánnak meghívni az alábbi elvek figyelembevételével:

- a./ Az Akadémia tegyen eleget korábbi morális kötelezettségeinek.
- b./ Az aránytalanságot a nyugati országok és a szocialista országok meghívottai között ki kell küszöbölni.
- c./ Olyan tudományterületeket és személyeket kell előnyben részesíteni, ahol jelentős eredmény várható, a magyar tudomány fejlesztése céljából.

Felelős: Jánossy Lajos akadémiai titkár

- . - . -

II. Matematikai Kongresszus.

Hajós György osztálytitkár Elnökség hozzájárulását kéri 1960-ban II. Matematikai Kongresszus rendezéséhez. 1950-ben volt az I. Matematikai Kongresszus. A kongresszusra számos külföldi résztvevő várható, ezért a szervezést kellő időben meg kell indítani.

H a t á r o z a t :

Elnökség az 1960-ban tartandó II. Matematikai Kongresszus rendezésével elvben egyetért. A Kongresszus költségei előreláthatólag a 80.000.-- forintos keretet nem haladhatják meg.

Felelős: Hajós György osztálytitkár

- . - . -

Az 1958 évi egyezményen alapuló kiküldetések kérdése.

Erdei Ferenc főtitkár felveti, hogy amennyiben az eddigitől eltérő módszer szerint történnének a jövő évi egyezményen alapuló kiküldetések, akkor az Elnökségnek ebben a kérdésben a mai ülésen állást kell foglalnia.

Felmerült annak a módszernek a lehetősége, hogy az Elnökség központi pályázatokat írna ki, a beérkezett pályázatokat egy bizottság véleményezné és úgy kerülne döntésre az Elnökség elé.

H a t á r o z a t :

Elnökség az 1958 évi egyezményen alapuló kiküldetések kérdésében egyelőre állást nem foglal.

K.m.f.

A jegyzőkönyv hiteles:

Sötér István sk.
az I. Osztály titkára

Törő Imre sk.
a Biológiai Csoport titkára